

Skjøtselsplan for Øvlandshaugen, Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Bioreg AS Rapport 2019 : 13

TITTEL: Skjøtselsplan for Øvlandshaugen, Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke
FORFATTER(E): Langmo, S. H. L. & Oldervik. F.

DATO: 01.04.2019	RAPPORT NR./ Bioreg AS Rapport 2019 : 13	PROSJEKTNR: Prosjektnr	SAKSNR. Arkivnr
ISBN: 978-82-8215-399-7	ISSN:	ANTALL SIDER: 29	ANTALL VEDLEGG: 4

OPPDRAGSGIVER: Rose Ramsø, grunneier.	KONTAKTPERSON: Rose Ramsø, grunneier.
---	---

<p>SAMMENDRAG:</p> <p>Naturtypen artsrik slåttemark er sterkt trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 definert som utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for grunneier Margrete Rose Ramsø fikk Bioreg AS, i 2018 i oppdrag å utforme skjøtselsplanen for den 4,4 daa store slåttemarka på Øvlandshaugen i Indre Fosen kommune. Slåtteeenga har verdien Viktig - B. I tilknytning til slåttemarka ble det registrert et større areal med naturbeitemark, også dette verdisatt til Viktig – B.</p> <p>Skjøtselsplanarbeidet har bestått i en naturfaglig undersøkelse av lokaliteten i felt sammen med grunneier og bruker, en ekstra undersøkelse for beitemarksopp, og beskrivelse av lokalitetene for Naturbase.</p> <p>Skjøtselsplanen er utarbeidet i tett samarbeid med grunneier, som bidro aktivt både i forbindelse med kartleggingen, samt i etterkant der det var behov for ytterligere avklaringer.</p>
--

FYLKE:	Trøndelag
KOMMUNE:	Indre Fosen
STED:	Storvatnet
GÅRD/BRUK	Øvlandshaugen

GODKJENT	SKJØTSELSPLANEN ER UTFORMET AV:
_____	Solfrid Helene Lien Langmo
_____	Finn Oldervik
NAVN	NAVN

Forord

Utarbeidelse av skjøttsplanen for Øvlandshaugen i Indre Fosen kommune er utført på oppdrag fra grunneier. Skjøttsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltundersøkelser og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del er en generell del som gir en kort beskrivelse av slåttemark i Midt-Norge, og er utarbeidet av NIBIO. Andre del, som er utarbeidet av Bioreg AS, retter seg mot den som skal utføre skjøtsel, samt forvaltningen. Her omhandles naturgrunnlaget og dagens skjøtsel, i tillegg til en beskrivelse av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak for lokaliteten.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta, og genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets Naturbase.

Til skjøttsplanen følger et veiledningshefte¹ om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge utarbeidet av Bolette Bele, Ellen Svalheim og Ann Norderhaug, NIBIO (<https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073>).

Bioreg AS takker med dette grunneierne Margrete Rose Ramsø og datteren Elizabeth J.R. Brødreskift for velvilje, godt samarbeid og god mottakelse i forbindelse med undersøkelsen sommeren 2018.

Finn Gunnar Oldervik

Mjosundet i Aure 01.04.2019

Solfrid Helene Lien Langmo

Markabygda
01.04.2019

¹ For sesongen 2018 finnes dette som utkast

Innhold

Forord.....	4
1 Slåttemark i Midt-Norge.....	6
2 Skjøtselsplan for Øvlandshaugen	8
2.1 Innledning	8
2.2 Hensyn og prioriteringer	9
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	9
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	10
2.5 Artsmangfold.....	10
2.6 Mål for verdifull slåttemark	12
2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)	12
2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig).....	13
2.8.1 Slått	13
2.8.2 Beiting	13
2.8.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak	14
2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	14
2.10 Bilder fra lokaliteten.....	15
Vedlegg 1. Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	18
Øvlandshaugen slåtteeng.....	19
Øvlandshaugen beitemark	21
Vedlegg 2. Artsliste slåttemark Øvlandshaugen	23
Vedlegg 3. Tiltakslogg, grunneiers notater	25
Vedlegg 4. Overvåkning, logg	29

1 Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensetningen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høyde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklokke, engfiol, smalkjempe, kattefot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmure, sølvmure og lodnerublom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rublom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter.

I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna kattefot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølvmure inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklokke, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom, engsoleie, øyentrøst, rødkløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklokke. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av graset dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svarttopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista.

Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekkeblom, enghumbleblom, krypssoleie og hanekam.

I slåttemarken nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarken med spredte trær som ble styvet (lauvet) til fôr kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønnebånd og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarken har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkideer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i mer detalj i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug 2008). Mye av denne teksten om slåttemark er hentet fra den.

Denne er også tilgjengelig på nett: <https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073>

2 Skjøtselsplan for Øvlandshaugen

GRUNNEIER: Rose Ramsø	ANSVAR SKJØTSEL: Rose Ramsø, Elizabeth J. R. Brødreskift	LOKALITETSVERDI I NATURBASE²: B
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 01.04.2019	DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 16.07.2018	
DATO REVIDERING: -	DATO BEFARING (REVIDERING-)	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): 16.07.2018 – Intervju med grunneier i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan		
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik		FIRMA: Bioreg AS
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: -		
UTM SONE LOKALITET(ER): 32 W	NORD: 7056911	ØST: 557739
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: 4,4	DEL AV VERNEOMRÅDE: Nei	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING): -	HVILKET VERN: -	

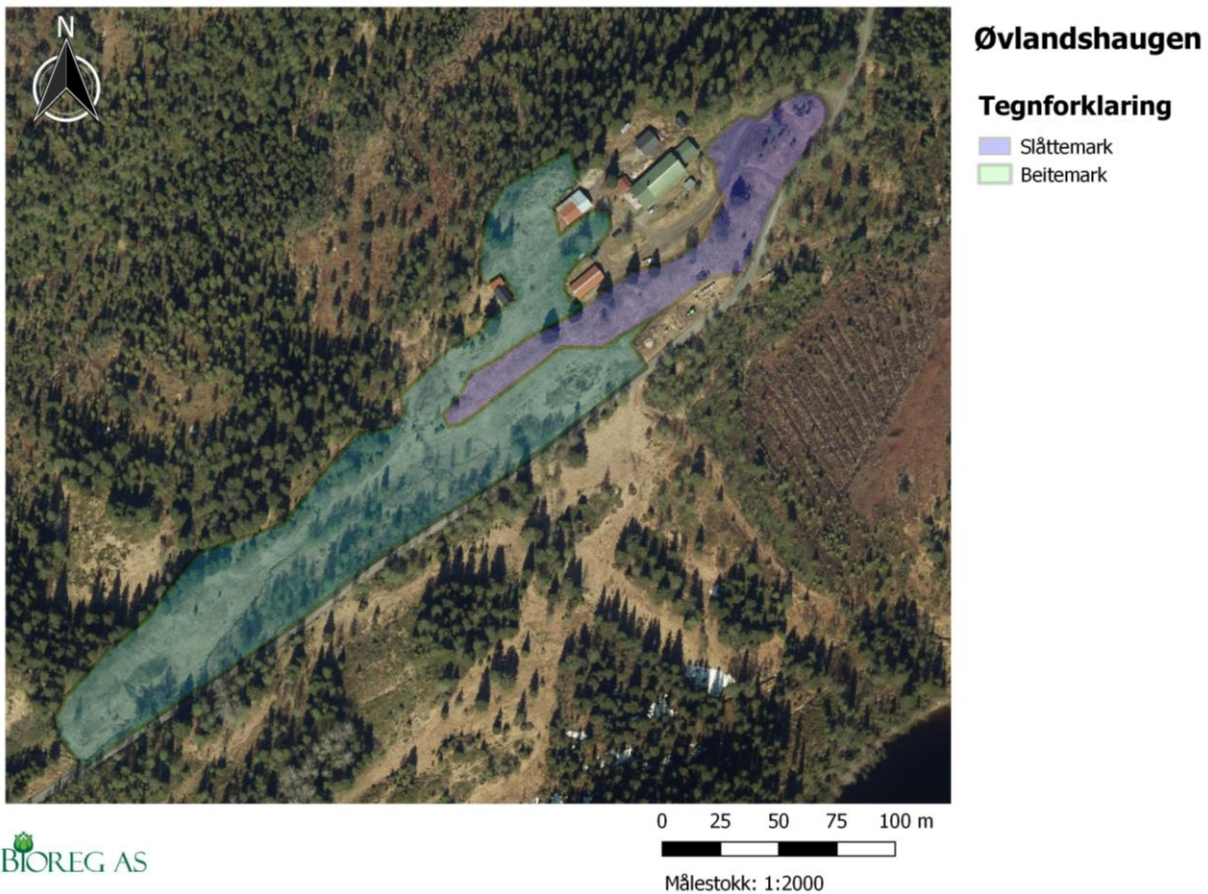
2.1 Innledning

Øvlandshaugen ligger høyt og fritt i lia vest for Storvatnet i Indre Fosen kommune. Gården ligger ca. 150 moh., og er omkranset av skog på alle kanter. Slåttemarka på Øvlandshaugen strekker seg langs en skråning fra øst mot vest nedenfor tunet på gården. Den er sørvendt og har god solinnstråling. Artsmangfoldet bærer tydelig preg av langvarig hevd med beite/slått og uten gjødsling. Ingen lignende lokaliteter er registrert her oppe tidligere, men en tur rundt gården vitner om at her har det tidligere vært store arealer med kulturmark. Det er ikke tidligere gjort naturfaglige undersøkelser på engene her, og registreringene i Artskart fra området, er stort sett av fugl observert i Storvatnet som ligger noen hundre meter øst for gården.

Geologisk sett hører berggrunnen i området til Rissa-gruppen og består av amfibolitt, ofte med smale bånd av kvartskeratofyr. Løsmassene består for det meste av forvitningsmaterialer, dannet på stedet ved fysisk eller kjemisk nedbryting av berggrunnen (Kilde: NGU). Gården ligger ifølge Moen (1998) i klart oscanisk vegetasjonsseksjon (O2), og i sørboreal vegetasjonszone.

Det ble ved besøket i 2018 registrert et relativt høyt antall arter av karplanter, i tillegg til en del beitemarksopp, inkludert et par rødlista arter.

² Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).

Figur 1. Kartet viser lokaliteten med slåttemark avgrenset med blått og naturbeitemarka markert med grønt. Naturbeitemarka er ikke direkte omhandlet av skjøtselsplanen. Kartet er utarbeidet i Q-GIS med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Under finnes en oversikt over hensyn og prioriteringer av skjøtselstiltak i forhold til skjøtselsplanen, spesielle hensyn med tanke på enkeltarter og artsgrupper, samt bakgrunn for prioriteringene.

Slåttemarka på Øvlandshaugen har i dag for det meste tilfredsstillende skjøtsel, og det videre skjøtselsarbeidet vil for det meste bestå i en videreføring av skjøtselstiltak som allerede er godt innarbeidet hos brukeren. I tillegg til arbeidet med høyet, vil skjøtselen bestå i å holde kantsonene åpne (fortsatt tynning av lauvoppslag). Enkelte steder kan det med fordel ha fokus på å fjerne noe lyng som har etablert seg.

Lokaliteten ligger som nevnt sørvendt til, noe som gir godt potensiale for sjeldne og rødlista arter av **insekter** – ikke minst de nektarsamlende artene. For disse er det generelt en fordel om lokaliteten eller deler av den slås seint i juli/først i august eller senere enkelte år. Det er også en stor fordel om plantene i veikanter og andre artsrike områder utenfor slåttemarka gis mulighet til å sette frø før de slås eller beites. Samtidig er det også viktig at i alle fall kantsoner innenfor og inntil engene hindres fra å gro til med skog eller nitrofil vegetasjon (høgvokste arter som liker nitrogen slik som hundekjeks, geitrams og stornesle). Enkelte steder i kulturlandskapet, som i kantsoner rundt enger, kan hauger med kvist bidra til verdifulle skjulesteder for insekter og dyr. Kvisthaugene bør imidlertid plasseres slik at de ikke medfører at engene blir gjødslet under forråtningsprosessen.

Med tanke på **beitemarksopp** er det viktig at avlinga så langt som mulig fjernes fra enga, samt at det ikke pløyes, brukes kunstgjødsel, sprøytemidler eller beitepusser. Det meste av dette er uansett lite aktuelt på denne lokaliteten.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Gården ble drevet som selvforsynt bruk frem til nåværende brukere tok over i 1960. Etter det har det ikke vært pløyd her. Siste gang engene ble slått, var i 1965. Etter det har engene blitt brukt til beite for geiter, hest og sau. Geitene beitet her hele 1970- og første del av 1980-tallet, fordi daværende eiere drev med melkegeiter. De siste 10 årene har arealet vært beitet med sau, og de siste fem årene også i kortere perioder med geit. Et mindre område som er ekstra artsrikt har vært gjerdet inne og har enkelte år vært slått med ljå. Graset har vært tørka på bakken og brukt til høy. Tradisjonelt sett var slåtten utført fra første uka i juli og utover. Lokaliteten har trolig aldri vært gjødslet med kunstgjødsel (Margrete Rose Ramsø og Elizabeth J. R. Brødreskift pers. medd.).

I løpet av de siste årene, er en del trær og busker fjernet fra engene. Nederst på enga er det etablert en parkeringsplass og et område her er brukt til vedproduksjon. Disse arealene er holdt utenfor lokalitetene.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Siden hele enga har vært beitet, er det meste av arealet gjerdet inne. For at slåtteskjøtselen med den nye avgrensninga skal fungere, må gjerdet flyttes noe i vest. Lokaliteten ligger som nevnt i en skråning, og er i alle fall delvis gjerdet inne. Dette gjør det enkelt å rake/vende og hente ut høyet i bunnen av bakken.

Det meste av slåttemarkslokaliteten har vært uten beite. Det er en fordel om denne inkluderes i beitearealet på høsten, fra et par uker etter slåtten og utover. Beitedyrene vil bidra til å trække ned frøene i bakken, samt fjerne biomassen som kommer opp igjen etter slåtten. Det er ikke fare for at beitedyr som går i området drar med seg fremmede arter fra engene rundt inn på lokaliteten.

Slåttemarksstrukturen innenfor lokaliteten er noe varierende. Partvis i øst finnes noe lyng og ung bjørk, som tyder på at ikke hele området slås hvert år. En bør være nøye med å inkludere disse arealene i slåttearealet og slå dem hvert år. I vest, der det bare er beitet, er det noen mindre tuer og spor etter beitedyrene, men også her ser det ut til at det skal gå greit å slå. Jordsmonnet innenfor hele lokaliteten, samt på beiteengene, er uten skader av tunge maskiner.

Der er fjernet en del trær i nedkant av lokaliteten de senere årene for å bedre solinnstrålingen. Ut fra at dette er første kartlegging av lokaliteten, er det ikke mulig å si om dette har hatt konsekvenser for artsmangfoldet, men det er grunn til å tro at økt solinnstråling er positivt for artsmangfoldet her.

2.5 Artsmangfold

Slåttemarka og naturbeitemarka er etter DN Håndbok 13 for det meste å regne som intermediaær eng (middels kalkrik eng) med klart hevdpreg (tydelige spor etter bruk som har vært her over lang tid). I beitemarka finnes også områder med fuktigere eng. Til dels er denne kalkrik og til dels intermediaær. Av karplanter dominerer blåklokke, småengkall, gulaks, prestekrage, smalkjempe, engkvein, rødknapp og aurikkelsveve. I tillegg ble også flere andre indikatorarter på ugjødslet kulturmark som finnskjegg, harerug, legeveronika og tepperot registrert.

Området har godt potensiale for sjeldne og rødlistede arter fra flere artsgrupper, som lav, moser, insekter og beitemarksopp. I september ble det blant annet registrert enkelte arter av ubestemte rødsporer (*Entoloma*) og fingersopp i, tillegg til blant annet melrødspore (NT), gul vokssopp, grønn vokssopp, skarlagenvokssopp (god indikatorart), honningvokssopp og flere populasjoner av gulfovokssopp (NT) (kun to funn på Fosen tidligere) i både beite- og slåttemarka.

Figur 2. Prestekrage, blåklokke, rødknapp, småengkall og gulaks dominerer mye av lokaliteten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

Figur 3. Melrødspore (NT) til venstre og gulfotvokssopp (NT) til høyre er knyttet til kulturlandskapet, og til naturtyper uten for høy påvirkning av moderne gjødsling og jordarbeiding. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.09.2018.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

<p>HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokaliteten må ikke gro igjen med fremmedarter eller lauvskog som konkurrerer ut stedegen vegetasjon. - Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter hesjing eller tørking på bakken. - Verdien på lokaliteten skal opprettholdes eller styrkes ved at populasjoner av rødlistearter, samt andre gode naturengarter skal holdes på dagens nivå, eller økes. - Lokaliteten skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av kratt. - Lokaliteten skal ikke gjødsles, sprøytes, pløyes eller pusses med beitepusser.
<p>EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kantsonene må holdes åpne ved slått og rydding. - Områder der det i dag vokser lyng og ungbjørk, inkluderes i slåttearealet årlig.
<p>TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes eller utvides jf. artslistene i vedlegg 2. - Populasjoner av artene i lista over tyngdepunktarter skal opprettholdes. - Populasjoner av eventuelle rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Kratt med ungbjørk og noe einer i øst fjernes når det slås.	2019	Rosa på fig. 4.	Sensommer
Flytting av gjerdet før beitedyrene slippes innpå engene.	2019		Vår
Tynning av skogen øst for lokaliteten. Selje kan med fordel få stå som mat for insekter tidlig på våren. Kjøring med tunge kjøretøyer på lokaliteten bør unngås i forbindelse med ryddingen, så sant det ikke skjer på frossen mark. På denne lokaliteten bør det meste av kjøring begrenses til veien som deler lokaliteten i to. Kvisthauger legges utenfor lokaliteten, og ikke slik at de gjødsler arealet når de råtner.	2019-2021	Blå på fig. 4.	Når det er tid.

2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.8.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Lokaliteten slås med tohjuls slåmaskin eller ljå. jf. beskrivelsen under. Det er viktig at slåttene også inkluderer kantsonene. Det kan være en fordel å slå deler av slåttemarka seint med tanke på insekter. Hvilke deler som slås tidlig og seint kan gjerne variere fra år til år, men arealet markert gult på fig. 4 kan med fordel slås seint. Vær nøye med at arealer med lyng slås hvert år (markert rosa på fig. 4).	Årlig	Hele lokaliteten	10. juli og utover
Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfôr. Det er ønskelig med minst to dagers tørking.	Årlig	Hele lokaliteten	10. juli og utover

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåttene bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjuls slåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan også benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan føre til komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).
- Om beite ikke er mulig, bør det vurderes en ekstra slått utpå høsten i år da graset vokser ekstra godt. Særlig gjelder dette de østligste delene av lokaliteten.

2.8.2 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Høstbeite. Lokaliteten kan med fordel beites sammen med resten av arealet utover høsten. Beitet reguleres enklest ved å sette opp elektriske gjerder. Når de slippes inn på innmarka, og når dyra settes inn, avhenger av været.	Årlig	Hele lokaliteten	Fra to uker etter slått og utover høsten.
Vedlikehold av gjerder og tilsyn med dyra.	Årlig ved behov	-	-

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

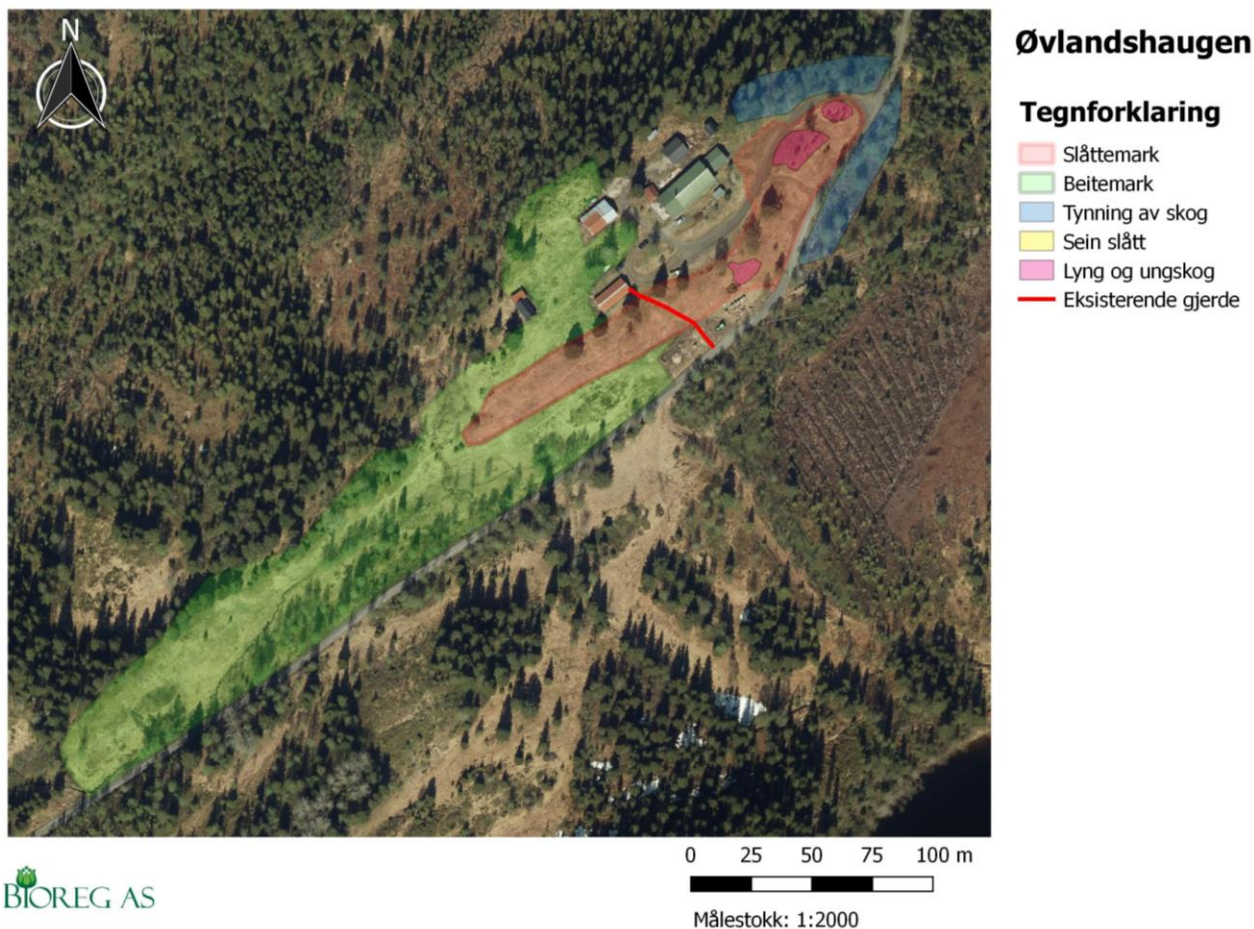
- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønningsjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåttene seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og førtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. fare for tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

2.8.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Fjerning av kvister og greiner på engene.	Årlig ved behov	Hele lokaliteten	Vår
Noter gjerne nye arter som dukker opp i slåtteenga, eller forandringer i artssammensetningen som skjer når lokaliteten slås noen år. Særlig vil dette være interessant i områder med lyng	Ved behov/ interesse		

2.9 Oppfølging av skjøtelsesplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR:
2024
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
Nei
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
Rydding av en del trær på slåtteenga.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:
Rose Ramsø, grunneier. Elizabeth Jane Ramsø Brødreskift, datter av grunneier

Figur 4. Kartet viser de aktuelle skjøtselstiltakene nevnt i planen. Dette inkluderer også det eksisterende gjerdet (se fig. 5), som i dag deler lokaliteten i to. Kartet er utarbeidet i Q-GIS med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

2.10 Bilder fra lokaliteten

Figur 5. 32V N7056878 Ø557712. Lokalitetens vestligste deler sett mot vest fra parkeringsplassen. Her ser en gjerdet som i 2018 delte lokaliteten i to. Vest for dette hadde det allerede vært beitedyr tidligere på sommeren. Om arealet skal skjøttes som slåttemark, må gjerdet flyttes. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

Figur 6. Omtrent identisk posisjon som forrige bilde etter at de østligste delene av lokaliteten er slått. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.09.2018.

Figur 7. 32V N7056862 Ø557638. Lokalitetens vestligste deler sett mot vest. I bakgrunnen ser en deler av beitemarksløskliteten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

Figur 8. Fra samme posisjon som forrige bilde og østover mot husene. Nede i enga ser en grinda i det eksisterende gjerdet. Dette bør flyttes om hele lokaliteten skal slås. Nede ved veien ser en ved-plassen som er etablert der. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

Figur 9. 32V N7056944 Ø557767. Lokaltetens østlige deler sett fra veien og nord-vestover mot tunet. Som en ser går en sti opp til huset over lokaliteten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

Figur 10. 32V N7056909 Ø557748. Omtrent sentralt i lokaliteten fra veien og oppover mot tunet. Her ser en oppslag av lyng og ung bjørk. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.

2.11 Kilder

- Artsdatabanken (2018). Fremmedartslista 2018. Hentet 19.03.2019 fra <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 19.03.2019 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- artskart.artsdatabanken.no (2017). Funndata fra: Norsk botanisk forening, Norsk Ornitologisk Forening. Nedlastet gjennom artskart 19.03.2019
- Bele, B. & Norderhaug, A. 2008. Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge. Bioforsk FOKUS. 121s.
- Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Bendiksen, E., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G., & Øien, D.-I. 2016. Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000. – Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.0): 1–@ (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no/>)
- Bryn, A. & Ullerud, H. A. (2017). Veileder for arealdekkende kartlegging av terrestrisk naturvariasjon etter NiN i målestokk 1:5000 og 1:20 000. Naturhistorisk Museum, U. i. O.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.
- Henriksen S og Hilmo O (2015) Rødlista - hva, hvem, hvorfor? Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste/HvaHvemHvorfor> Nedlastet 19.03.2019
- Lid, J. et al., 2005. Norsk flora 7. utg. redaktør: Reidar Elven., Oslo: Samlaget.
- Mossberg, B., Stenberg, L. & Ericsson, S. 1992. Gyldendals store nordiske flora. Gyldendal Norsk Forlag, 695s.
- Miljødirektoratet (2015) Veileder for kartlegging, verdsetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015
- Miljødirektoratet. 2018. Artslister til bruk i kartlegging av Viktige naturtyper for naturmangfold etter NiN2 i 2018. Versjon 25.05.2018
- Moen, A. (1998). Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- ngu.no/kart/berggrunn, <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/> Norges geologiske undersøkelse, berggrunnskart N50, hentet 19.03.2019
- ngu.no/kart/losmasser, <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/> Norges geologiske undersøkelse, løsmassekart med symboler, hentet 19.03.2019
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

Muntlige kilder:

- Margreten Rose Ramsø, grunneier. Tlf: 941 56 380
Elizabeth Jane Ramsø Brødreskift, datter av grunneier. Rødbergsveien 407105 Stadsbygd. Tlf: 930 480 71

Vedlegg 1. Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Øvlandshaugen slåtteeeng

UTM: EUREF89 32 V N7056911 Ø557739

ID i Naturbase: NY

Areal: 4,4 daa

Verdi: Viktig – B.

Naturtype: Slåttemark 100 %

Utforming: Intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4) (90%), intermediær tørreng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-14) (10 %). I tillegg finnes fragmenter av kalkrik våteng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-10) helt i vest.

Feltsjekk siste: 16. juli og 11. september 2018 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrensingspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 16.07. og 11.09.2018 etter innspill og på oppdrag fra grunneier. Formålet med undersøkelsen var bl.a. å ev slå fast hvorvidt lokaliteten kunne defineres som en slåttemark og at den slik hadde krav på å få utarbeidet en skjøtselsplan. Lokaliteten later ikke til å være undersøkt tidligere. Det finnes ingen registreringer her i Artskart (foruten en del observasjoner av fugl med lav presisjon, og som trolig er observert i Storvatnet noen hundre meter unna). Beskrivelse og verdisetting følger siste versjon av faktaark for slåttemark, oppdatert i 2018 (Svalheim 2014), og inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000, basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen og Hilmo 2015), og rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken 2018). Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter. Artsregistreringer fra lokaliteten legges til i artsobservasjoner.no.

LOKALISERING OG NATURGRUNNLAG: Øvlandshaugen ligger høyt og fritt i lia vest for Storvatnet i Indre Fosen kommune. Gården ligger ca. 150 moh., og er omkranset av skog på alle kanter. Slåttemarka på Øvlandshaugen strekker seg langs en skråning fra øst mot vest nedenfor tunet på gården. Den er avgrenset av tunet i nord, og ellers av vei i sør og øst, og av et større beiteområde i vest. Lokaliteten er sørvendt og har god solinnstråling. Geologisk sett hører berggrunnen i området til Rissa-gruppen og består av amfibolitt, ofte med smale bånd av kvartskeratofyr. Løsmassene består for det meste av forvitningsmaterialer, dannet på stedet ved fysisk eller kjemisk nedbryting av berggrunnen (Kilde: NGU). Gården ligger ifølge Moen (1998) i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2), og i sørboreal vegetasjonssone.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Lokaliteten er registrert som slåttemark, og er etter NiN for det meste å regne som intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4) (90 %). Sentralt i lokaliteten, og ellers spredt vestover finnes partier med intermediær tørreng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-14) (10 %). I tillegg finnes fragmenter av kalkrik våteng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-10) helt i vest. Også lenger øst i lokaliteten finnes mindre partier som er friskere enn resten. Slåttemark er regnet som en kritisk truet naturtype (CR) på rødlista for naturtyper fra 2018, og er en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven.

ARTSMANGFOLD: Bakkefrytle, blåklokke, engkvein, gulaks, legeveronika, prestekrage, rødknapp, rødsvingel, smalkjempe og småengkall er de mest dominerende artene i enga. Ellers ble det blant annet registrert aurikkelsveve, finnskjegg, grov nattfiol, harerug, jonsokkoll, kjerteløyentrøst og tiriltunge. I øst er innslaget av blåbær, tyttebær, stormarimjelle og bjørkekratt noe høyere. Her finnes også friskere partier med mer hvitbladtistel og mjørdurt. Helt i vest går enga over i våteng med mer kalkkrevende arter som gulstarr, vill-lin, åkermynte og enghumleblom. Det meste av dette ligger imidlertid utenfor lokaliteten og er slik ikke tillagt stor vekt her. Ved et senere besøk høsten 2018 ble lokaliteten raskt undersøkt for sopp, og det ble gjort funn av blant annet gul vokssopp, skarlagenvokssopp, gulfovokssopp (NT) og melrødspore (NT) i tillegg til en ubestemt fingersopp og et par ubestemte arter av rødsporer (*Entoloma*). En vurderer potensialet for flere sjeldne arter av beitemarksopp å være godt. Ved besøket i juli 2018 ble det registrert spillende gresshopper og flere arter av humle. Lokaliteten har også mindre partier med naken jord i de tørreste partiene. En regner

derfor potensialet for sjeldne og rødlistede arter av ulike grupper insekter som godt.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Gården ble drevet som selvforsynt bruk frem til nåværende brukere tok over i 1960. Etter det har det ikke vært pløyd her. Siste gang engene ble slått, var i 1965. Etter det har engene blitt brukt til beite for geiter, hest og sau. Geitene beitet her hele 1970- og første del av 1980-tallet, fordi daværende eiere drev med melkegeiter. De siste 10 årene har arealet vært beitet med sau, og de siste fem årene også i kortere perioder med geit. Et mindre område som er ekstra artsrikt har vært gjerdet inne og har enkelte år vært slått med ljå. Graset har vært tørka på bakken og brukt til høy. Tradisjonelt sett var slått utført fra første uka i juli og utover. Lokaliteten har trolig aldri vært gjødslet med kunstgjødsel (Margrete Rose Ramsø og Elizabeth J. R. Brødreskift pers. medd.). Nederst på enga er det etablert en parkeringsplass og et område her er brukt til vedproduksjon. Disse arealene er holdt utenfor lokaliteten. Lokaliteten fremstår i dag som tre-delt. De vestligste delene er inkludert i beitearealet her, og er fraskilt med et gjerde. Den midtre delen skjøttes med årlig slått, og den østligste delen later til å ha en mer sporadisk slåtteskjøtsel. Her er det som nevnt større innslag av lyng og bjørkekratt. Hevdintensiteten på lokaliteten er samlet sett trinn d, klart hevdpreg. Det er ikke registrert kulturminner innenfor lokaliteten. En sti opp til gården krysser lokaliteten midt på, og en annen sti krysser i øst. Helt i nordøst er det inkludert et mindre areal nord for veien opp til tunet. En lavspentlinje går gjennom vestre deler av lokaliteten.

FREMMEDE ARTER: Ingen registrerte. Det er viktig å følge med på eventuelle hagerømlinger.

SKJØTSEL OG HENSYN: For å gjenopprette og ivareta verdiene som slåttemark, er de grunnleggende skjøtselstiltakene: Ikke gjødsling, sprøyting eller pløying, sein slått og bakketørking eller hesjing av graset, og etterbeite om høsten om det er mulig. Intensivt vårbeite utover forsommeren eller beiting hele sesongen er ikke å anbefale – og spesielt det siste kan være direkte skadelig og på sikt utarme artsmangfoldet. Beitemarka i vest er allerede inngjerdet, men for å kunne skjøtte hele lokaliteten med slått, må dette gjerdet flyttes noe. Heller ikke tilleggsfôring til dyr på beite er å anbefale innenfor slåttemarka da også dette kan bidra til oppgjødsling av arealene og spredning av uønskede arter. Noen av de største trærne rundt lokaliteten, og særlig rundt den østligste delen, kan med fordel fjernes, slik at de ikke skygger ut vegetasjonen på slåttemarka. Fjerning av bjørkekratt og det meste av einer inne på lokaliteten er en forutsetning for effektiv slåtteskjøtsel på den østlige delen av lokaliteten. Det er viktig å slå alle arealene som har forekomster av lyng, slik at denne ikke får spre seg ytterligere. De aller tørreste partiene like nedenfor husene kan med fordel settes igjen og slås seinere på høsten til fordel for nektarsankende insekter som sommerfugler og andre.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten ligger i et område som tidligere var mer åpent, og med større kulturpåvirkning, og da særlig i utmarka. Fremdeles er mye av innmarka i området i bruk, både til slått og beite, og gården må derfor kunne sies å ligge i et helhetlig kulturlandskap. Det er også flere arealer med rik engflora både på gården og på nabogårdene, samt at også flere veikanter i nærheten har rike engsamfunn.

VERDIVURDERING: Etter faktaark for slåttemark fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for parameteren areal (ca. 4,4 daa), middels til høy vekt for typevariasjon, grunnet forekomst av både fukteng, frisk eng og tørrere engtyper. Den oppnår middels vekt for artsmangfold ut fra forekomst av 13 tyngdepunktarter for semi-naturlig eng, et par rødlistearter og godt potensiale for sjeldne og rødlistede arter fra flere artsgrupper. I tillegg oppnår den middels til høy vekt for tilstand der det som i all hovedsak trekker ned er gjengroingen med lauvkratt og lyng, mens det som trekker opp er at deler av lokaliteten er skjøttet som slåttemark med lang kontinuitet, samt at den aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel som en kjenner til. Ut over dette oppnår middels til høy vekt for påvirkning og for landskapsøkologi ut fra at den delvis er i drift med slått og delvis med beite. Også forekomster av andre kulturmarkselementer i nærheten er med å trekke verdien opp. Ut fra dette settes verdien til Viktig – B. Verdien kan heves med riktig skjøtsel på hele lokaliteten, samt med påvisning av flere rødlistede arter.

Øvlandshaugen beitemark

UTM: EUREF89 32 V N7056790 Ø557739

ID i Naturbase: NY

Areal: 13,9 daa

Verdi: Viktig – B.

Naturtype: Naturbeitemark 100 %

Utforming: Intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4) (90 %), kalkrik våteng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-10) (10 %).

Feltsjekk siste: 16. juli og 11. september 2018 av Solfrid Helene Lien Langmo.

Avgrenningspresisjon: < 20 meter. Målemetode: Avgrensa etter flyfoto og bruk av GPS.

INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 16.07. og 11.09.2018 etter innspill og på oppdrag fra grunneier. Formålet med undersøkelsen var bl.a. å ev slå fast hvorvidt noe av engene på Øvlandshaugen kunne defineres som en slåttemark og at den slik hadde krav på å få utarbeidet en skjøtelsesplan. Lokaliteten later ikke til å være undersøkt tidligere. Det finnes ingen registreringer her i Artskart (foruten en del observasjoner av fugl med lav presisjon og som trolig er observert i Storvatnet noen hundre meter unna). Beskrivelse og verdisetting følger siste versjon av faktaark for naturbeitemark, oppdatert i 2018 (Svalheim 2014), og inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000, basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen og Hilmo 2015), og rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken 2018). Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter. Artsregistreringer fra lokaliteten legges til i artsobservasjoner.no.

LOKALISERING OG NATURGRUNNLAG: Øvlandshaugen ligger høyt og fritt i lia vest for Storvatnet i Indre Fosen kommune. Gården ligger ca. 150 moh., og er omkranset av skog på alle kanter. Beitemarka på Øvlandshaugen ligger i et søkk og strekker seg fra gården og et godt stykke vestover. Den er avgrenset av skog i nord og vest, og ellers av vei i sør, og av ei slåttemark i øst. Geologisk sett hører berggrunnen i området til Rissa-gruppen og består av amfibolitt, ofte med smale bånd av kvartskeratofyr. Løsmassene består for det meste av forvittringsmaterialer, dannet på stedet ved fysisk eller kjemisk nedbryting av berggrunnen (Kilde: NGU). Gården ligger ifølge Moen (1998) i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2), og i sørboreal vegetasjonsone.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Lokaliteten er registrert som naturbeitemark, og er etter NiN for det meste å regne som intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4) (90 %). Sentralt i lokaliteten mot nord, og ellers spredt vestover finnes partier med kalkrik våteng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-10) (10 %). I tillegg finnes fragmenter av intermediær tørreng med klart hevdpreg og svakt preg av gjødsling (T32-C-14). Naturbeitemark er etter NiN en del av semi-naturlig eng, som er regnet som en sårbar naturtype (VU) på rødlista for naturtyper fra 2018.

ARTSMANGFOLD: Bakkefrytle, blåklokke, engkvein, gulaks, legeveronika, prestekrage, rødsvingel, småkjempe og småengkall er de mest dominerende artene i enga. Ellers ble det blant annet registrert aurikkelsveve, finnskjegg, grov nattfiol, harerug, jonsokkoll, kjerteløyentrøst, rødknapp, og tiriltunge. I vest er innslaget av blåbær, tyttebær, stormarimjelle og bjørkekratt noe høyere. Her, samt ned mot veien i sør finnes også friskere partier med mer hvitbladtistel, mjørdurt, gulstarr, vill-lin, åkermynte, enghumleblom, slåttestarr og bekkeblom. Ned mot veien ligger en liten dam og et fuktig parti som ikke er like rikt, men bekkeblom og mannasøtgras dominerer. Ved et senere besøk høsten 2018 ble lokaliteten raskt undersøkt for sopp, og det ble gjort funn av blant annet gul vokssopp, skarlagenvokssopp og gulfotvokssopp (NT) i tillegg til et par ubestemte arter av rødsporer (*Entoloma*). En vurderer potensialet for flere sjeldne arter av beitemarksopp å være godt. Ved besøket i juli 2018 ble det registrert spillende gresshopper og flere arter humler. Lokaliteten har også mindre partier med naken jord i de tørreste partiene. En regner derfor potensialet for sjeldne og rødlistede arter av ulike grupper insekter som godt.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Gården ble drevet som selvforsynt bruk frem til nåværende brukere tok over i 1960. Etter det har det ikke vært pløyd her. Siste gang engene ble slått, var i 1965. Etter det har engene

blitt brukt til beite for geiter, hest og sau. Geitene beitet her hele 1970- og første del av 1980-tallet, fordi daværende eiere drev med melkegeiter. De siste 10 årene har arealet vært beitet med sau, og de siste fem årene også i kortere perioder med geit. Et mindre område som er ekstra artsrikt har vært gjerdet inne og har enkelte år vært slått med ljå. Graset har vært tørka på bakken og brukt til høy. Tradisjonelt sett var slått utført fra første uka i juli og utover. Lokaliteten har trolig aldri vært gjødslet med kunstgjødsel (Margrete Rose Ramsø og Elizabeth J. R. Brødreskift pers. medd.). Det omtalte ekstra artsrike arealet, er nå skilt ut som slåttemark. Nederst på enga ned mot veien, er det etablert en parkeringsplass og et område her er brukt til vedproduksjon. Disse arealene er holdt utenfor lokaliteten. Det fuktige hullet nevnt tidligere later til å være gravd ut. Det er også spor etter grøfting inn mot veien midt i lokaliteten. Langs skogkanten i nord er lokaliteten noe mer gjengrodd. Her finnes også noen gamle seljer som ved eventuell rydding bør få stå igjen. Disse har gode bestander av bl.a. lunge- og skrubbenever. Hevdintensiteten på lokaliteten er samlet sett trinn d, klart hevdpreg. Det er ikke registrert kulturminner innenfor lokaliteten. En lavspentlinje krysser lokaliteten i øst.

FREMMEDE ARTER: Ingen registrerte. Det er viktig å følge med om planter i hagen sprer seg inn på lokaliteten.

SKJØTSEL OG HENSYN: For å ivareta verdiene som beitemark, er de grunnleggende skjøtselstiltakene: Ikke gjødsling, sprøyting eller pløying og beite med noe høyere beitetrykk enn i dag. Det bør vurderes om en skal bekjempe lyng som sprer seg i vest. Lokaliteten er allerede inngjerdet, men for å kunne skjøtte hele slåttemarka i øst, må dette gjerdet flyttes noe. Tilleggsføring til dyr på beite er ikke å anbefale da dette kan bidra til oppgjødsling av arealene og spredning av uønskede arter. Noe av ungsbogen i nord, samt av de unge bjørketrærne langs veien, kan med fordel fjernes, slik at de ikke skygger ut vegetasjonen på lokaliteten.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten ligger i et område som tidligere var mer åpent, og med større kulturpåvirkning, og da særlig i utmarka. Fremdeles er mye av innmarka i området i bruk, både til slått og beite, og gården må derfor kunne sies å ligge i et helhetlig kulturlandskap. Det er også flere arealer med rik engflora både på gården og på nabogårdene, samt at også flere veikanter i nærheten har rike engsamfunn.

VERDIVURDERING: Etter faktaark for naturbeitemark fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for parameteren areal (ca. 14 daa). Den oppnår middels vekt for artsmangfold ut fra forekomst av 13 tyngdepunktarter for semi-naturlig eng, en rødlisteart og godt potensiale for sjeldne og rødlistede arter fra flere artsgrupper. I tillegg oppnår den middels vekt for tilstand der det som i all hovedsak trekker ned er gjengroingen med lauvkratt og lyng, og et noe svakt beitetrykk, mens det som trekker opp er at den trolig aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Ut over dette oppnår den middels til høy vekt for påvirkning ut fra at den er i drift med beite, er lite preget av fysiske inngrep og er uten fremmedarter. Også forekomster av andre kulturmarkselementer i nærheten er med å trekke verdien opp. Ut fra dette settes verdien til Viktig – B. Verdien kan bli hevet med riktig skjøtsel på hele lokaliteten, samt med påvisning av flere rødlistede arter.

Figur 11. Lokalitetens østligste deler sett mot øst. Disse er godt beita, men har likevel et gjengroingspreg. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.09.2018.

Vedlegg 2. Artsliste slåttemark Øvlandshaugen

Tabell 1: Liste over artsregistreringer i slåttemarka på Øvlandshaugen i 2018 (16.07. og 11.09.). Tyngdepunktarter for semi-naturlig eng er markert med **feit skrift**, mengdearter er markert med **stjerne**. Registreringene i 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS.

Norsk navn	Latinsk navn	2018				
aurikkelsveve	<i>Hieracium lactucella</i>	x				
bakkefrytle*	<i>Luzula campestris multiflora</i>	x				
bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x				
bjørk	<i>Betula nana</i>	x				
bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>	x				
blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	x				
blåklokke*	<i>Campanula rotundifolia</i>	x				
blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>	x				
einer	<i>Juniperus communis</i>	x				
enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	x				
engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x				
engkvein*	<i>Agrostis capillaris</i>	x				
engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	x				
finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	x				
firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>	x				
fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	x				
fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x				
føllblom	<i>Scorzoneroideides autumnalis</i>	x				
gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>	x				
gran	<i>Picea abies</i>	x				
grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	x				
grov nattfiol	<i>Platanthera chlorantha</i>	x				
gulaks*	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x				
harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x				
harestarr	<i>Carex leporina</i>	x				
hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x				
hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x				
hvitbladtistel	<i>Cirsium heterophyllum</i>	x				
hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x				
jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>	x				
kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	x				
knereverumpe	<i>Alopecurus geniculatus</i>	x				
kornstarr	<i>Carex panicea</i>	x				
legeveronika*	<i>Veronica officinalis</i>	x				
løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>	x				
marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>	x				
mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	x				
myrfiol	<i>Viola palustris</i>	x				
nyseryllik	<i>Achillea ptamica</i>	x				
prestekrage*	<i>Leucantheum vulgare</i>	x				
rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>	x				
ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x				

ryllsiv	<i>Juncus articulatus</i>	x				
rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x				
rødknapp*	<i>Knautia arvensis</i>	x				
rødsvingel*	<i>Festuca rubra</i>	x				
skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x				
smalkjempe*	<i>Plantago lanceolata</i>	x				
småengkall*	<i>Rhinanthus minor</i>	x				
stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>	x				
sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa</i>	x				
teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	x				
tepperot*	<i>Potentilla erecta</i>	x				
timotei	<i>Phleum pratense</i>	x				
tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x				
tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>	x				
tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	x				
åkerstemorsblomst	<i>Viola arvensis</i>	x				
Mose		x				
engkransmose	<i>Abietinella abietina</i>	x				
etasjemose	<i>Hylocomium splendens</i>	x				
furumose	<i>Pleurozium schreberi</i>	x				
Sopp		x				
gulfovokssopp (NT)	<i>Cuphophyllus flavipes</i>	x				
gul vokssopp	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	x				
honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	x				
melrødspore (NT)	<i>Entoloma prunuloides</i>	x				
papegøye vokssopp	<i>Gliophorus psittacinus</i>	x				
rødspore sp.	<i>Entoloma sp.</i>	x				
skarlagen vokssopp	<i>Hygrocybe punicea</i>	x				

Vedlegg 3. Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

Vedlegg 4. Overvåkning, logg

I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. En vil ikke pålegge dette, men det kan være aktuelt å notere eventuelle nye arter som dukker opp, samt eventuelle forandringer i artssammensetning fra år til år.

POSISJON/FELT:	ART(ER)	DATO	ANTALL INDIVIDER/ OBSERVERT ENDRING	ÅR

Forsidefoto: 32V N7056892 Ø557709. Lokaltetens sentrale deler oppe ved tunet sett mot øst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 16.07.2018.